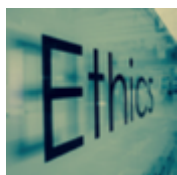

Etická dimenzia verejnej správy

Mital' Ondrej · Humanitné vedy

06.06.2016

Model verejnej správy 21. storočia by mal byť ekonomicky efektívny a mal by byť v súlade s princípmi dobrej správy. Zároveň by však činnosť jednotlivých organizácií verejnej správy mala byť v súlade so stanovenými etickými princípmi a etickými hodnotami. Ambíciou predkladaného príspevku je preto snaha poukázať na dôležitosť vnímania a skúmania etickej dimenzie verejnej správy, ktorá predstavuje v dnešnom neetickom svete ovplyvňovanom globalizačnými procesmi integrálnu súčasť správy vecí verejných. Implementácia etiky vo verejnej správe je neoddeliteľná od filozofického a teoretického základu etického manažmentu a jeho jednotlivých nástrojov. Príspevok zároveň obsahuje aj stručný pohľad na súčasný stav uplatňovania nástrojov etického manažmentu v podmienkach Slovenskej republiky.

Úvod

Štúdiom verejnej správy ako samostatnej vednej disciplíny sa teoretici zaoberajú od konca 19. storočia. Verejná správa predstavuje sféru spoločenského života v rámci ktorej sa rozhoduje o verejnom záujme. Veľmi obmedzený priestor sa však v rámci štúdia verejnej správy venuje etike a jej vplyvom na rozhodovanie a konanie zamestnancov jednotlivých organizácií verejnej správy. V tejto oblasti spoločenského života je rovnako ako v mnohých iných potrebné zohľadňovať princíp humanizmu, ktorý je východiskovým etickým princípom. Neraz sa v rámci verejnej správy rozhoduje o osudoch ľudí, o ich zdraví, o miliónoch z verejných rozpočtov, o kvalite technickej a sociálnej infraštruktúry. Je teda verejná správa ako súbor ľudských aktivít oblasťou, v ktorej je morálny aspekt rozhodovania zanedbávaný na úkor iných? Ako uvádza aj P. J. Sheeran veľa učencov poznamenáva, že školy zamerané na verejnú správu veľmi dlho zanedbávali jej etickú dimenziu. Navyše nie je novým zistením, že sa toho príliš veľa nezmenilo. [1]

Verejná správa je teda dôležitou súčasťou spoločnosti, prostredníctvom ktorej štát poskytuje občanom verejné statky a verejné služby. Vzhľadom na komplexnosť a dynamickosť súčasnej spoločnosti je možné sledovať kvalitatívny aj kvantitatívny nárast požiadaviek zo strany občanov na správu vecí verejných. Ambíciou nasledujúceho textu je preto snaha poukázať na dôležitosť vnímania a skúmania etickej dimenzie verejnej správy, ktorá v dnešnom svete ovplyvňovanom globalizačnými procesmi predstavuje integrálnu súčasť správy vecí verejných. Svetové spoločenstvo aj samotní občania neustále zvyšujú nároky na verejnú správu. Požiadavky ako efektívnosť, účelnosť, správnosť, ale aj etickosť sú atribútmi správy vecí verejných,

ktoré by v demokraticky vyspelých krajinách mali byť určujúce. Ak má mať zohľadňovanie etickej dimenzie v prostredí verejnej správy význam a má byť dosiahnutý stanovený cieľ, je potrebné aby existovali aj nástroje, prostredníctvom ktorých to je možné. Prostredníctvom etického manažmentu a jeho nástrojov je v konečnom dôsledku možné dosiahnuť etickejšiu správu vecí verejných. Organizácie verejnej správy na Slovensku síce s odstupom, ale predsa reflektujú požiadavky plynúce z viacerých prípadov neetického správania a postupne implementujú niektoré nástroje etického manažmentu.

1. Etika a správa vecí verejných

Legislatíva v mnohých prípadoch nie je dokonalá a možno povedať, že v niektorých okolnostiach až bezmocná. Ide napríklad o oblasti ako verejné obstarávanie, rýchlosť rozhodovania súdov, konflikt záujmov, nepotizmus alebo branie úplatkov. S odvolaním sa na údaje Transparency International uvedené v najcitovanejšom rebríčku vytvorenom prostredníctvom Indexu vnímania korupcie z roku 2014 je Slovensko šiestou najhoršou krajinou Európskej únie. [2] Potreba zlepšiť existujúci stav je preto viac ako žiadúca. V tomto kontexte môže situáciu vo verejnej správe v podmienkach Slovenskej republiky napomôcť zlepšiť využívanie nástrojov etického manažmentu.

Čo však samotné slovo etika znamená? Je potrebné ho chápať ako prísne normy správania sa, ktoré je potrebné dodržiavať alebo ide skôr o súbor princípov, ktoré je možno prispôbiť prípadnej vyhranenej situácii za účelom dosiahnutia dobra? S odvolaním sa na Encyklopédiu filozofie je etiku možné zadefinovať v troch hlavných významoch. Prvý z nich je rozmer všeobecného záujmu respektíve spôsob života. V druhom zmysle možno etiku vnímať ako súbor pravidiel správania sa. V treťom význame možno etiku vnímať ako informáciu o tom ako sa správať, respektíve ako správne žiť. [3]

Zanedbávanie etického aspektu správy vecí verejných môže mať veľa negatívnych dopadov a nemusí ísť len o nelichotivé postavenie krajiny v celosvetovo uznávanom rebríčku. P. Joyce v tejto súvislosti veľmi hodnotne poznamenáva, že korupčné kauzy a pochybenia manažmentu môžu zmeniť pohľad verejnosti na aktivity vlády. Predovšetkým tak nastáva pochybnosť o legitimitate a kvalite jednotlivých rozhodnutí. Zlepšenie správania sa zamestnancov orgánov verejnej správy v etickom rozmere je základom smerujúcim k legitímnosti demokratickej vlády. V konečnom dôsledku je teda lepšie byť etický ako neetický. [4]

Odpoveď na riešenie uvedených problémov môže poskytnúť systém regulácie správania sa, ktorým je morálka. Podľa P. Singera niektorí ľudia považujú morálku a etiku za niečo staromódne. Často podľa nich ide o systém protivných a puritánskych obmedzení, ktoré slúžia predovšetkým na obmedzovanie ľudí. Takýto pohľad na morálku je značne skreslený. [5] Morálka je predmetom etiky ako vednej disciplíny, ktorá sa vyprofilovala z filozofie. Niekedy sa nazýva aj ako praktická filozofia. Etiku od filozofie ako prvý odčlenil už v časoch antiky Aristoteles. Následne sa etikou zaoberalo viacero významných teoretikov.

1.1. Filozofický základ etiky vo verejnej správe

Významom etiky pre každodenný život, život v obci a štáte, ale aj pre vládcov sa od čias antiky zaoberalo veľa mysliteľov a významných osobností našich dejín. Platón, svätý Augustín, Erasmus Rotterdamský, Machiavelli, Locke či Kant sú len niektorí z tých najvýznamnejších. Podľa D. Ondrovej sú dve prevládajúce etické tendencie súčasnosti, teleologická a deontologická, uplatniteľné aj v prostredí verejnej správy. Teleologická etika je založená na princípoch smerujúcich k maximalizovaniu benefitov spoločnosti pri súčasnom minimalizovaní škôd. Je reprezentovaná predovšetkým utilitarizmom. Deontologická etika je zameraná na rešpektovanie povinností a zákazov bez ohľadu na následky, ktoré môžu spôsobiť. Jedným z jej hlavných predstaviteľov je Immanuel Kant. [6]

Teleologická a deontologická etika v súčasnom svete nie sú jedinými etickými koncepciami. Pre verejnú správu však majú základný význam, pretože sledujú dva základné rozmery, ktoré by zamestnanci verejnej správy mali pri výkone svojich povinností sledovať. V prvom rade ide o dodržiavanie platnej a účinnej legislatívy ako aj rôznych interných právnych predpisov. Na druhej strane je však potrebné aj sledovanie tak abstraktného cieľa akým je verejný záujem, teda prospechu čo najširšieho počtu ľudí.

Okrem týchto dvoch dominantných etických koncepcií je z pohľadu verejnej správy dôležitá aj etika cnosti, etika spravodlivosti a etika zodpovednosti. Spravodlivosť je rovnako ako verejný záujem veľmi ťažké uchopiť. Je však možné konštatovať, že štát by sa prostredníctvom verejnej správy mal snažiť o čo najspravodlivejšie spoločenské usporiadanie. Využíva pri tom prerozdelenie a poskytuje verejné statky a verejné služby.

Zodpovednosť je rovnako dôležitým aspektom správy vecí verejných. Z etického uhla pohľadu je dôležité vnímať nie len zodpovednosť zamestnancov za plnenie svojich povinností voči samotnej organizácii verejnej správy, ale aj voči spoločnosti ako celku. Oblasť verejnej správy je oblasťou spoločenského života, v rámci ktorej je dôležité uplatniť závery rozpracované v rámci názorov odborníkov hlásiacich sa k teóriám etiky cnosti. Na rozdiel od teologickej a deontologickej koncepcie sa etika cnosti zameriava na to, akým by zamestnanec orgánu verejnej správy mal byť, nie ako by mal konať. Z pohľadu verejnej správy je dôležitá predovšetkým myšlienka, že cnostiam je možné sa poctivým tréningom a prípravou naučiť.

Vybrané etické teórie sú len demonštratívnym výpočtom myšlienok z celej rady etických koncepcií. Dôležité je vnímať fakt, že každá z uvedených etických koncepcií v konečnom dôsledku obsahuje závery plne aplikovateľné a využiteľné pre teóriu a prax verejnej správy.

1.2 Etika verejnej správy ako aplikovaná etika

Etické princípy, etické hodnoty a etické normy sú univerzálne uplatniteľné vo všetkých oblastiach nášho bytia pričom konkrétne pravidlá správania sa je možné bližšie vyšpecifikovať v rámci jednotlivých oblastí ľudského života. Predovšetkým ide napríklad o medicínsku etiku, manažérsku etiku, policajnú etiku alebo etiku vedy. D. Klimovský v tejto súvislosti poznamenáva, že aplikovaná etika sa snaží sledovať nie len normy, hodnoty a princípy, ale zároveň sa snaží formulovať odporúčania sledujúce

zlepšenie fungovania konkrétnych mechanizmov. [7]

V kontexte etiky verejnej správy možno koncipovať viacero rovín, ktoré možno sledovať. Predovšetkým ide o aspekt odbornosti, ktorý by na strane zamestnanca verejnej správy nemal chýbať. Na druhej strane je však potrebné vnímať aj aspekt mocenský, ktorý je od správy vecí verejných neoddeliteľný. Následne je však dôležité vnímať aj aspekt mravný, ktorý patrí k prirodzenosti človeka. [8]

Oblasť verejnej správy, prostredníctvom ktorej štát prioritne sleduje uspokojovanie verejného záujmu teda načrtnutom zmysle nie je a ani nemôže byť výnimkou. Napríklad aj H. Hrehová tvrdí, že etika má v súčasnosti význam takmer všade a táto jej sila je odpoveďou na neustále narastajúci relativizmus, nihilizmus a predovšetkým vzájomnú nedôveru medzi ľuďmi a národmi. [9] V tomto zmysle je teda etika akýmsi svetlom v tme, prostredníctvom ktorého je možné orientovať sa v spleti protirečiacich si povinností a nekonečných možností, ktoré súčasná spoločnosť výrazne ovplyvňovaná prebiehajúcimi globalizačnými a integračnými procesmi jednotlivcovi predostiera.

Súčasný svet je charakteristický radikálnymi zmenami, ktoré prebiehajú v krátkom časovom horizonte. Tieto zmeny niekedy prichádzali v horizonte niekoľkých, neskôr desaťročí, ale dnes sú to len roky. Na zmenu spoločenskej reality reaguje jednotlivec, rodina, podnikateľský subjekt. V konečnom dôsledku sa týmto obmenám musí prispôbiť aj každá organizácia verejnej správy. Podľa názoru S. Konkolského sú znalosti etiky v takto rýchlo meniacom sa svete stále viac potrebné a opodstatnené. Len tak sa môže manažérom zodpovedným za činnosť a výsledky organizácie dostať teoretickej podpory, ktorá im umožní úspešne čeliť morálnym a odborným dilemám. V dnešnom globalizovanom svete je neraz potrebné rozhodnúť v eticky zložitých situáciách. K odstráneniu pochybností o správnosti rozhodnutia neprispieva ani často sa meniaci legislatíva. [10]

Etika vo verejnej správe nie je len abstraktným stanovením ideálneho stavu. Naopak má k dispozícii široký diapazón nástrojov a metód aj v oblasti verejnej správy. Napriek tomu je však potrebné v rámci rozmeru „má byť“ formulovať určitý ideálny a požadovaný stav, ku ktorému je nevyhnutné vzhliadať a postupne sa k nemu približovať. Podľa E. Sičákovej a L. Slimákovej možno konštatovať, že predmetom etiky vo verejnej správe je problematika žiadúceho správania sa zamestnancov vo verejnej správe. Uplatňovanie etiky vo verejnej správe zároveň smeruje k zlepšovaniu úrovne poskytovaných verejných služieb a spoločnosti vo vzťahu k správaniu sa pracovníkov. Navyše sa snaží o formuláciu všeobecne uplatniteľných základných abstraktných noriem a hodnôt, ale stanovuje aj to, akými osobnosťami by sa zamestnanci orgánov verejnej správy mali stať. [11]

Verejná správa je interdisciplinárnou vednou disciplínou a zároveň má multidimenzionálny charakter. Jednou z dimenzií verejnej správy je práve etická dimenzia. Podľa R. Gefferta je etická dimenzia: *“stále aktuálnym a neutíchajúcim problémom, ktorého riešenie v politicky vyspelej, demokratickej európskej spoločnosti by malo byť permanentne zodpovedne reflektované tými, ktorí rozhodnutia formulujú a prijímajú, tými, ktorí rozhodnutia uplatňujú a realizujú, ale aj tými, na ktorých sú rozhodnutia smerované a ktorí ich využívajú”*. [12]

Na základe uvedeného možno súhrnne konštatovať, že skúmanie etickej dimenzie verejnej správy má v 21. storočí v dynamicky meniacom sa globálnom svete svoj význam. Vzhľadom na stále rastúce požiadavky na činnosť verejnej správy, teda aj na vyššiu etickosť, možno predpokladať nárast dôležitosti zohľadňovania etických princípov a etických hodnôt pri vykonávaní konkrétnych činností zamestnancov organizácií verejnej správy.

2. Riadenie etiky v organizáciách verejnej správy

Napriek existencii prístupov uvažujúcich o určitej prirodzenej a minimálnej morálnej výbavy každého jednotlivca, je vzhľadom na komplikovanosť a dynamickosť súčasnej spoločnosti potrebné hovoriť o etickom manažmente. Rovnako je tomu tak pri organizáciách verejnej správy, v ktorých sa zamestnanci často stretávajú so situáciami, kedy sa od nich očakáva promptné a správne rozhodnutie vychádzajúce zo všeobecne uznaných etických princípov a etických hodnôt.

Základom implementovania etických princípov, etických hodnôt a etických noriem do činnosti organizácii verejnej správy je komplex nástrojov a metód súhrnne nazývaný ako etická infraštruktúra. Podľa E. Sičákovej a L. Slimákovej je etická infraštruktúra aplikovaná na podmienky verejnej správy tvorená predovšetkým ôsmimi prvkami. Sú nimi politická podpora a záväznosť, efektívne fungujúci legislatívny rámec, sústava zodpovednostných mechanizmov, kódexy správania, profesionálna socializácia etických štandardov, pracovné podmienky zamestnancov verejnej správy, koordinácia etických orgánov a aktívna verejnosť. [13] Čím viac je rozvinutá etická infraštruktúra, tým viac je možné zamedziť konaniam, ktoré sú na rozmedzí toho čo je a čo nie je v súlade s etickými princípmi. [14]

Využívanie jednotlivých etických nástrojov je však determinované historickými a samozrejme aj kultúrnymi charakteristikami konkrétnej krajiny. Samotné organizácie navyše môžu využívať odlišné etické nástroje a dôraz aký na jednotlivé nástroje kladú môže zodpovedať špecifikám konkrétnej organizácie. Vo všeobecnosti sa za najčastejšie používaný nástroj etického manažmentu považuje etický kódex. Práve preto je etika vo verejnej správe často vnímaná predovšetkým prostredníctvom etického kódexu. Teda prostredníctvom súboru určitých pravidiel, ktoré sú vypracované za účelom uľahčiť zamestnancom konkrétnej organizácie orientáciu v eticky zložitých situáciách.

Podľa A. Putnovej musí etický kódex spĺňať určité kritériá. Mal by byť zrozumiteľný a jednoznačný a zároveň by nemal pripúšťať dvojaký výklad. Etický kódex by nemal byť ani príliš stručný ani príliš obsiahly. Vzhľadom na ciele, ktoré sa majú zavedením etického kódexu dosiahnuť rozlišujeme aspiračný, výchovný a regulačný kódex. Prvý z nich slúži na stanovenie základných ideí, zásad a princípov za účelom deklarovania zvolených hodnôt. Výchovný kódex obsahuje metodickú pomôcku riešenia praktických situácií, ktorých riešenie je po etickej stránke zložené. Regulačný kódex je zo všetkých troch tipov najšpecifickejší. Obsahuje súbor podrobne rozpracovaných pravidiel a princípov etického riadenia. [15]

Pre zostavovateľov etických kódexov nie len vo verejnej správe je výzvou vytvoriť taký etický kódex, ktorý nie je príliš abstraktný ale ani príliš konkrétny. V prípade, že sú

jednotlivé ustanovenia etického kódexu až príliš úzko vymedzené a konkrétne, môže to spôsobiť prílišnú závislosť zamestnancov od etického kódexu a v konečnom dôsledku nesamostatnosť pri riešení eticky zložitých situácií. Ak je však etický kódex formulovaný príliš abstraktne, existuje možnosť viacvýznamového výkladu jeho jednotlivých ustanovení zo strany zamestnanca. Stanovenie žiadaných reakcií zamestnanca sa tak míňa účinku.

Mnoho organizácií sa domnieva, že vytvorením etického kódexu je cieľ zohľadňovať etický aspekt v rámci činnosti organizácie splnený. Niektoré orgány verejnej správy etické kódexy zverejňujú na svojich internetových stránkach. Takýto trend je potrebné vnímať veľmi pozitívne, pretože ide o krok smerujúci k transparentnejšiemu fungovaniu organizácií verejnej správy. Občan má právo od zamestnanca orgánu verejnej správy očakávať etickým kódexom deklarované správanie. V prípade, že zaznamená odchýlku, má právo alebo lepšie povedané skôr morálnu povinnosť takýto rozpor oznámiť spôsobom popísaným v kódexe. Na tento účel sú zriaďované etické výbory, etické rady, etické komisie. V menších organizáciách môže takúto pozíciu vykonávať aj jeden zamestnanec. Samozrejme tieto zložky organizačnej štruktúry majú aj opačnú funkciu. Zamestnanec sa na nich môže obrátiť v situáciách, ktoré sú náročné na eticky správne rozhodnutie. Aj to je jeden z účelov, ktorému uvedené inštalácie slúžia. Plnenie poradnej funkcie výrazne prispieva legitimize takto fungujúcich organizačných súčastí.

V prípade, že sa etický kódex neaplikuje súčasne s inými nástrojmi jeho efektívnosť výrazne klesá. Už len pri zapojení špecializovaných zamestnancov, organizačných zložiek dohliadajúcich na dodržiavanie etických kódexov majú zamestnanci verejnej správy oveľa väčšiu istotu v zložitých situáciách vyžadujúcich dôkladnú etickú analýzu. Nehovoriac o tom, že ak sa k tomu pridá politická vôľa najvyšších štátnych predstaviteľov a vedúcich ústredných štátnych orgánov, ako aj predstaviteľov územnej samosprávy, uplatňovaniu etických hodnôt vo verejnej správe to výrazne pomôže.

Dôležitým faktorom efektívnosti je aj celková etická atmosféra na pracovisku, ktorá každodenne vplýva na pracovnú činnosť zamestnancov. Ako hodnotne poznamenávajú A. Lawton, J. Rayner a K. Lasthuizen etická klíma je predstava, ktorá by mala byť reflektovaná v organizačných politikách, postupoch a všetkých dôležitých rozhodnutiach v organizácii. Je ovplyvňovaná externými aj internými vplyvmi. [16]

Zamestnanci podávajú lepší výkon ak je atmosféra na pracovisku tvorivá a zdravá, panujú kolegiálne a nekonfliktné vzťahy. Podstatné je, aby komunikatívnosť a tolerantnosť bola na vysokej úrovni a aby sa prípadné problémy a konflikty riešili spravodlivo a objektívne na základe vopred stanovených zásad. Tieto môžu byť napríklad stanovené aj v etickom kódexe.

Samozrejme v záujme rozvoja je potrebné existujúcu situáciu pravidelne prehodnocovať. K tomu slúži etický audit, ktorý by mal byť súčasťou sociálneho auditu. S odvolaním sa na slová D. C. Menzela je etický audit proaktívny etický nástroj slúžiaci na budovanie integrity v organizácií verejnej správy. Zároveň poskytuje organizácii informácie o počiatočnej pozícii a formulovaní cieľov do budúcnosti v oblasti zlepšovania etiky. [17]

Dôležitý pohľad na fungovanie organizácie, na ktorý sa vo verejnej správe veľmi často zabúda je pohľad verejnosti. V súčasnosti je však trend taký, že verejnosti je pomaly ale isto umožnené zapájať sa do fungovania verejnej správy. Oblasť etiky by v tomto nemala byť výnimkou. Verejnosť poskytuje dôležitý pohľad z prostredia mimo organizácie. Občania dokážu upozorniť na nedostatky, ktoré manažér pohybujúci sa v organizácii každý deň nemusí postrehnúť. Etický aspekt správy by mohol byť vo vzťahu k verejnosti analyzovaný predovšetkým využitím dotazníkovej formy zisťovania spokojnosti s kvalitou služieb poskytovaných verejnou správou.

Nástrojov etického manažmentu v prostredí organizácie verejnej správy je mnoho. Výber konkrétnych postupov a metód je však na organizácii. Eventuálne leží ťarcha tohto rozhodnutia na nadriadenom orgáne, v prípade celoštátnej stratégie na niektorom z ústredných orgánov. Existujú však aj krajiny, v ktorých pôsobia etické rady, etické komisie alebo etické výbory na celonárodnej úrovni.

3. Etika verejnej správy v podmienkach Slovenskej republiky

Zvýšený záujem o etiku vo verejnej správe možno badať nielen v akademických kruhoch ale aj v rámci bežnej činnosti verejnej správy. Prax v podmienkach Slovenskej republiky však v niektorých aspektoch výrazne zaostáva za teóriou. Nehovoriac o tom, že zohľadňovanie etickej dimenzie verejnej správy je oveľa sofistikovanejšie prepracované vo vyspelých západných demokratických krajinách, predovšetkým v anglosaských krajinách.

Vzhľadom na relatívne mladý vek demokratického zriadenia na Slovensku však prax nie je potrebné vnímať len kriticky. Pozitívnym krokom je prijímanie etických kódexov, ktoré možno sledovať u viacerých subjektov verejnej správy. Predovšetkým u jednotiek územnej samosprávy je v poslednej dekáde evidentná snaha prinajmenšom etický kódex prijať. Tieto možno následne rozdeliť na dve veľké skupiny. Prijímané sú etické kódexy regulujúce správanie sa zamestnancov a etické kódexy vzťahujúce sa na volených predstaviteľov samospráv. V prípade niektorých samospráv majú etické kódexy prijaté aj mestské podniky. V iniciatíve prijímať etické kódexy nie sú mestá a obce osamotené. Kódex upravujúci správanie sa zamestnancov má napríklad aj Všeobecná zdravotná poisťovňa, Sociálna poisťovňa, Železničná spoločnosť a mnohé ďalšie. V prostredí verejnej správy na Slovensku možno sledovať aj trend prijímania etických kódexov vzťahujúcich sa na konkrétnu profesiu. Ide napríklad o profesiu sociálneho pracovníka a asistenta sociálnej práce, profesiu policajta alebo etický kódex štátneho zamestnanca.

Samotný etický kódex však nie je garanciou dodržiavania stanovených etických princípov a etických hodnôt. Dôležité je vytvoriť aj súčasť organizačnej štruktúry, ktoré bude na jeho dodržiavanie dohliadať. V podmienkach verejnej správy na Slovensku ide o veľmi ojedinelú skutočnosť. Štandardom by malo byť vytvorenie etickej komisie, etickej rady alebo inej formy etického splnomocnenca v podobe jednej osoby. Mnohé krajiny sa vydali cestou vytvorenia celoštátnej inštitúcie zastrešujúcej dodržiavanie stanovených etických princípov, etických hodnôt a etických noriem.

Riadeniu organizácii verejnej správy výrazne napomáha implementácia moderných manažérskych metód, ktoré sú v prevažnej miere preberané z prostredia súkromného

sektora. K týmto nástrojom možno v konečnom dôsledku zaradiť aj najčastejšie využívaný nástroj etického manažmentu, ktorý je etický kódex. Spomedzi aktuálne využívaných moderných prístupov k riadeniu je v kontexte predmetnej problematiky potrebné spomenúť Model CAF, ktorý v rámci predpokladov a výsledkov požaduje v niektorých jeho bodoch aj zohľadňovanie etického aspektu správy vecí verejných.

Záver

Etická dimenzia verejnej správy je problematikou, ktorá bola z praktického aj teoretického hľadiska dlhodobo zanedbávaná. Zavádzanie etiky a jej nosných hodnôt do verejnej správy je napriek širokým možnostiam, ktoré majú organizácie verejnej správy k dispozícii náročné a predstavuje veľkú výzvu. Úspešná implementácia etiky do systému verejnej správy vyžaduje úsilie viacerých zložiek verejnej správy počnúc vládou a ministerstvami cez jednotky územnej samosprávy a končiac bežnými občanmi.

Vzhľadom na viaceré prípady neetického správania sa zo strany zamestnancov orgánov verejnej správy je však potrebné nazdávať sa, že skúmanie etického aspektu verejnej správy by malo mať v moderných demokratických spoločnostiach svoje nezastupiteľné miesto. Tomuto pohľadu výrazne napomáha aj komplexnosť a dynamickosť súčasného globálneho sveta, v dôsledku ktorého vplyva na zamestnancov verejnej správy viacero podnetov. Zároveň je potrebné dodať, že ich postavenie nemôže byť vzhľadom na potrebu sledovania verejného záujmu v žiadnom prípade zneužitú. Pre moderné demokratické spoločnosti je charakteristická snaha o riadenie etiky v prostredí verejnej správy. V tomto kontexte využívajú organizácie verejnej správy najčastejšie etické kódexy.

Rovnako je tomu aj na Slovensku. Tento nástroj etického manažmentu by však mal byť doplnený o individuálny alebo kolektívny orgán, ktorý dbá o jeho dodržiavanie. Zároveň by mal existovať transparentný sankčný mechanizmus, prostredníctvom ktorého je možno vynútiť dodržiavanie jednotlivých ustanovení etického kódexu. Tieto dva dôležité elementy však veľmi často v prostredí organizácií verejnej správy absentujú. Proces implementácie etických princípov a etických hodnôt do činnosti organizácií verejnej správy z tohto uhla pohľadu nie je zďaleka ukončený. Existujúci stav zohľadňovania etického aspektu verejnej správy preto nie je dôležitý len udržať, ale aj ďalej zlepšovať a rozvíjať.

Zoznam použitej literatúry

1. SHEERAN, J. Patrick, 1993. Ethics in Public Administration: A Philosophical Approach. Westport: Praeger Publishers. ISBN 0-275-94311-9.
2. Corruption Perceptions Index, 2014. [online]. [cit. 2015-4-20]. Dostupné na internete: <https://www.transparency.org/cpi2014/results>
3. EDWARDS, Paul, (ed.), 1993. The Encyclopedia of Philosophy. New York: Macmillan Publishing. ISBN 978-00-2894-950-5.
4. JOYCE, Philip, 2014. The Culture of Ethics That the Public Sector Needs. [online]. [cit. 2016-4-20]. Dostupné na internete: <http://www.governing.com/columns/smart-mgmt/col-culture-ethics-public-sector-needs.html>

5. SINGER, Peter, 2006. Jeden svet: Etika globalizácie. Preklad: Viskupová Izabela. Bratislava: Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov. ISBN 80-8061-231-X.
6. ONDROVÁ, Drahomíra, 2012. Ethical Decision Models and Public - Service Ethics. In: Aktuálne problémy a výzvy verejnej správy. Košice: TypoPress, s. 21-32. ISBN 978-8-8129-021-3.
7. KLIMOVSKÝ, Daniel, 2014. Základy verejnej správy. Bratislava: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-8168-002-1.
8. HLAVINKA, Pavel, 2014. Dobro a cnosť pohľadom etických a náboženských koncepcií. Praha: Triton. ISBN 978-80-7387-786-6.
9. HREHOVÁ, Helena, 2008. Etický rozmer v politike. In: VEDA, MÉDIÁ A POLITIKA. Bratislava: VEDA, s. 60-66. ISBN 978-80-224-1001-4
10. KONKOLSKI, Stanislav, 2008. Etiku potrebujeme v podnikaní i verejnej správe. In: Manažérska etika V. diel. Bratislava: WAMAK. ISBN 978-80-96771-27-4.
11. SIČÁKOVÁ, Emília a Ľubica SLIMÁKOVÁ, 2001. Etika, etická infraštruktúra ako prevencia korupcie. Bratislava: Róbert Vico. ISBN 80-8904112-4.
12. GEFFERT, Richard, 2009. Verejná správa a etické kódexy v Slovenskej republike. In: Teória a prax verejnej správy. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. s. 151-156. ISBN 978-80-7097-736-1.
13. SIČÁKOVÁ, Emília a Ľubica SLIMÁKOVÁ, 2001. Etika, etická infraštruktúra ako prevencia korupcie. Bratislava: Róbert Vico. ISBN 80-8904112-4.
14. PERZANOWSKA, Małgorzata a Marek REKAWEK-PACHWICEWICZ, 2011. Globalisation of Ethical Values in Public Administration: The Crisis of Ethical Values in the Modern State. In: Public Administration in Times of Crisis. Bratislava: NISPACE Press, s. 211-218. ISBN 978-80-89013-56-2.
15. PUTNOVÁ, Anna a Pavel SEKNIČKA, 2007. Etické řízení ve firmě. Praha: Grada. ISBN 978-80-24716-21-3.
16. LAWTON, Alan, RAYNER, Julie a Karin LASTHUIZEN, 2013. Ethics and Manage in the Public Sector. New York: Routledge. ISBN: 978-0-415-57760-1.
17. MENZEL, C. Donald, 2012. Ethics Management for Public Administrators: Building Organizations of Integrity. New York: Routledge. ISBN 978-07-6563-261-6.

Katedra verejnej politiky a teórie verejnej správy, Fakulta verejnej správy UPJŠ v Košiciach
